

a Jur. Bl. 46. számában azt bizonyítgatva, hogy egy lejárt szelvény birtokosának önálló perelési joga van és a kurátor semmi körülmények között sincsen feljogosítva arra, hogy a szelvénytulajdonos vagy szelvénytulajdonosok perjogát érvényesítse. Pollák a szóban forgó perben sokszor idézett 1874. ápr. 24-iki törvényt veszi kiindulól és azt iparkodik külföldi törvények és jogszokások alapján bebizonyítani, hogy a kötvényrészjegyek tulajdonosait megillető perelhetési jognak a kurátorra való átruházása a birtokosok jogának megszorítása rá nem exceptio plurium litis consortium; azután szelvények nem olyan bemutatóra szóló papirosok, mint a minőket az 1874. ápr. 24-iki törvény említ 1. §-ában, mert esedékes és lementszett szelvények önálló és magától a kötvénytől minőségileg eltérő papirosok.

Ezekben kívántuk az osztrák államvasut-társaság szelvényperében a tényállást és az osztrák szakvéleményeket kivonatatosan ismertetni. Egy következő cikkben saját nézetünket fogjuk elmondani.

A mérleg jelentőségének korlátozása a nyereség elosztásánál.

A részvénytársaságok mérlegének célja és feladata sokban azonos az egyes cégek mérlegének céljával és feladatával. Ép ez oknál fogva is, a mérleg felállításának kötelezettsége, úgy, a mint az a keresk. törvény 25—36. cikkelyeiben van megírva, egyaránt érvényes az egyes cégre és a részvénytársaságra.

De a míg az egyes cég mérlegének közvetlen célja ki van merítve ama kép által, a melyet a vagyonállapotról van hivatva nyújtani, addig a részvénytársaságok és a többi kereskedelmi társaságok mérlege még egy másik célt is szolgál, a mennyiben általa válik lehetségessé annak megállapítása, hogy mekkora az a nyereség, a mely elosztásra vár; ámbátor a mérlegben kimutatott nyereség nemcsak arra nézve ad utmutatást, hogy mekkora legyen az osztalék, hanem más, a társaság által magára nézve erkölcsi vagy jogi kötelezettség, illetőleg osztály-nagyságának megszabására is. Ilyen kötelezettség lehet az igazgatósági tagok és a tisztviselők jutaléka.

A nyereség elosztásának módzatait az alapszabályok és szerződések módosíthatják és már ez oknál fogva is a mérleg

hol közvetve, hol közvetlenül befolyással van az osztalék nagyságának meghatározására.

Ez utóbbit illetőleg a részvénytársaságok alapszabályai két csoportba sorolhatók. Némelyek az osztalék nagyságának meghatározását a közgyűlés határozatától teszik függővé, mások nem. Ez utóbbi esetben a jóváhagyott mérleg azt a nyeresényösszeget adja, a melynek meghatározott részét, illetőleg e rész kifizetését a részvényes per útján is követelheti. Az első esetben a közgyűlési határozat lényeges előfeltétele az osztaléknak; itt a mérlegben kimutatott és az alapszabályok meg más egyéb kötelezettségek szerint félrerakott összegek levonása után az a legmagasabb összeg marad hátra, a mely az osztalékok nagyságát körülhatárolja.

A régibb részvénytársaságok alapszabályai szerint a mérleg már azt a nyereséget mutatta, a mely közvetlenül elosztásra várt; ez a szokás még manapság is érvényben van itt-ott nagyobb szabású közlekedési vállalatoknál. És bizonyára a régi szokás megmésítésének szemmel látható nyomait kívánták feltüntetni azok a társaságok, a melyek világosan kimondták, hogy az osztalékot a közgyűlés állapítja meg. Ez utóbbi szokást a gyakorlati szükség is erélyesen támogatja.

Tegyük fel, hogy valemely részvénytársaság, a melynek 50,000 forint alaptőkéje van, ingatlant vásárolt és az évi mérlegben feltüntetett nyereség az ingatlan értékének felszökkenésében van benne, azaz a társaság nyeresége 8000 forint, a mely összeg azonban benne van az ingatlanban. Hogy e nyereséget el lehessen osztani, vagy az ingatlant kellene eladni, vagy az ingatlanra kellene kölcsönt fölvenni.

Csak igen kevés ama törvények száma, a melyek a jeleztem esetet fontolóra véve, annak meggátolására kellőképen intézkedtek. Az argentiniai köztársaság, továbbá Chile és Honduras kereskedelmi törvényei szerint csakis *folyósított* nyereség osztható el a részvényesek között osztalék czimén. A svájci részvényjog szerint a közgyűlés fel van jogosítva az osztalékok megállapítása előtt a nyereségből olyan tartalékokat alakítani, a melyek az alapszabályokban nincsenek kimondva, de a melyeket a vállalat jövő felvirágozása érdekében a közgyűlés szükségeseknek ítél. Az angol társasági törvényhez csatolt mintaszabályzat, a mely a törvény értelmében is csak akkor érvényes, ha megfelelő alapszabályi határozat nincsen és így nem bir kötelező jogerővel, 47. szakaszában azt kívánja, hogy ama nyereségrészek, a melyek előre nem látott események követelményeit vannak hivatva fedezni, kirekesztendők abból az összegből, a mely osztalékok czimén vár elosztásra.

A francia szokásjog; — mert határozott törvényes intézkedés nem létezik — megköveteli, hogy az elosztásra váró nyereség tényleg elosztható formában legyen meg. „Si l'actif n'est pas encaissé, s'il y a des recouvrements à faire, il ne peut y

avoir lieu à une répartition de dividendes." (Daloz, Répertoire.) Határozottan benne van ebben a kijelentésben az a felfogás, hogy az osztalék kiutalása a nyereség liquidációjától függ.

A németországi keresk. jog hasonló irányu megszorítást nem ismer. A 197. cikkely szerint a mérlegben kimutatott nyereség elosztható; sőt annak elosztása kötelező is, ha az alapszabályok vagy a társasági szerződés egyéb intézkedést nem tartalmaznak.

Kereskedelmi jogunk sem tartalmaz ez irányban semmi intézkedést; pedig, jóllehet tényleg meglevő, de egyáltalában nem, vagy csak a társaság vagyoni konstrukciójának megbontásával effektuálható nyereség, könnyen igen különös helyzetbe sodorhatja a társaságokat; az a kötelezettség, hogy valamelyes társaság osztalékot készpénzben utaljon ki, holott a társaság cselekvő-vagyona realizálhatatlan tételekben van meg, könnyen pusztulásba is viheti a vállalatot. Csak természetes azonban, hogy ama jogi élv, miszerint a mérlegben kimutatott nyereség, még akkor is, ha illiquide, olybá tekintendő, a mely elosztásra alkalmas, sőt e célra le is köthető, megszorítást nem szenved.

Es mivelhogy, de lege ferenda helyén valónak látszik lenni, hogy csakis folyósított nyereség kerüljön osztályra, az érvényben levő jog szerint is számolniok kell a részvénytársaságoknak az ellenkező határozmányokkal és az előrelátás törvényekép kell kötelezőnek tekinteniök azt, hogy az osztalékot csakis a közgyűlés határozhatja meg és igyen elvonni a mérleg ama vak jelentőségét, hogy az általa kimutatott nyereség az osztalék fixirozásában felhasználható, le kell rombolni. Csakis ezáltal jut a mérleg ama feladat magaslatára, a melyet e téren is be kell töltenie és csakis igyen jutnak a társaság illetékes közegei abba a helyzetbe, hogy a nyereség elosztása körül a valóságnak és az észszerűségnek megfelelő módon intézkedhessenek.

Dr. Berényi Pál.

A korlátolt felelősségű kereskedelmi társaságokról szóló német törvény.

Dr. Neumann Ármin budapesti ügyvéd és orsz. képviselő fölolvasása a Magyar Jogászegyletnek 1892. október 29-én tartott teljes ülésében.

(Folytatás.)

A 2-dik fejezet a 13—34. §-ig a társaság és a társasági tagok jogviszonyait szabályozza. A társaság vagyonszerzés és perbenállás tekintetében testületi jogokkal bír; a társasági kötelezettségekért a hitelezőkkel szemben csak a társasági vagyon és nem az egyes tagok felelősek; az üzletvezetők rendszerint a hitelezőnek személyes felelősséggel nem tartoznak; a társaság alakításánál minden társasági tag csak egy törzsbetétet vehet át, ezeknek